

Теоретичні основи підготовки майбутніх товаровознавців до інноваційної професійної діяльності

Шаповалова Катерина

студентка 6 курсу (Тз-65)

фінансово-гуманітарного факультету

науковий керівник –

Олена Сергійчук

канд. іст. наук,

доцент кафедри педагогіки

У статті проаналізовані основні підходи до розуміння сутності інновація, інноваційна освітня діяльність, інноваційна діяльність. Обґрунтовано психолого-педагогічні чинники формування інноваційної діяльності.

Ключові слова: інновація, інноваційна діяльність, психологічні чинники, педагогічні чинники, інноваційна освітня діяльність, підготовка майбутніх товаровознавців.

В статье проанализированы основные подходы к пониманию сущности инновация, инновационная образовательная деятельность, инновационная деятельность. Обоснованы психолого-педагогические факторы формирования инновационной деятельности.

Ключевые слова: инновация, инновационная деятельность, психологические факторы, педагогические факторы, инновационная образовательная деятельность, подготовка будущих товароведов.

In the article the basic going is analysed near understanding of essence innovation, innovative educational activity, innovative activity. The психолого-педагогические факторы of forming of innovative activity are reasonable.

Key words: innovation, innovative activity, psychological factors, pedagogical factors, innovative educational activity, preparation of the future of merchandise.

Постановка проблеми. Здатність до інноваційної діяльності стає значущим компонентом професійної компетентності у будь-якій сфері, однак особливо важливою є інноваційна підготовка фахівця у сфері економіки. Значущість інновацій в економічній сфері настільки велика, що зараз все частіше говорять про становлення нової моделі економічного розвитку - інноваційної економіки. І, звичайно, такий підхід потребує відповідної професійної підготовленості. Нові вимоги, що пред'являються до працівників в інноваційній економіці, невід'ємно потребують й трансформації системи економічної освіти і підготовки економічних кадрів. Суттєвим компонентом такої підготовки має бути формування особистісної готовності майбутніх економістів до інноваційної діяльності.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні психолого-педагогічних засад підготовки майбутніх товарознавців до інноваційної діяльності.

Постановка завдання: розкрити сутність понять «інновація», «інноваційна освітня діяльність», «інноваційна діяльність»; розгляд структури інноваційної діяльності та визначення психолого-педагогічних чинників розвитку людини як суб'єкту інноваційної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Як певна соціальна інституція, освіта відображає ті зміни, що відбуваються у сучасному світі. Науково-технічний прогрес, тенденції глобалізації, економічні і політичні трансформації впливають на освіту, змушуючи її пристосовуватись до цих змін – в змісті, технологіях, умовах освітньої діяльності та ін. Водночас ці тенденції визначають і нову роль освіти в оточуючому світі. Освіта стає ключовим фактором успішної життєдіяльності. Реалії життя створюють потужний виклик інтелектуальним можливостям сучасної людини, яка має не стільки переробляти готову інформацію, скільки ініціювати появу нової через генерування творчих ідей, ініціювання нових підходів, способів діяльності і формування цих властивостей здатна забезпечити лише така освіта, що сама побудована на принципах інноваційності.

У вищій професійній освіті України впродовж останніх десятиріч відбуваються вагомі і суттєві перетворення, проводяться численні реформи, реалізується Болонський процес. В основу таких змін покладені прагнення удосконалити вітчизняну систему освіти, наблизити її до сучасного світового рівня. У «Національній доктрині розвитку освіти» в Україні в якості пріоритетних завдань розвитку сучасної освіти визначаються: набуття нею гуманістичної та інноваційної спрямованості, забезпечення реальної підготовки особистості до життя в змінному, динамічному суспільстві й сприяння утвердженню позитивних загальнолюдських цінностей. У Комюніке «Болонський процес 2020 – європейський простір вищої освіти у новому десятиріччі», прийнятому на Конференції міністрів освіти провідних європейських держав (28-29 квітня 2009 р.), одним із пріоритетних напрямів подальшого розвитку вищої освіти визнано збільшення інноваційності.

Економічна освіта в загальній системі вищої педагогічної освіти є важливою складовою процесу перетворення усіх сфер життєдіяльності суспільства і, перш за все, економічної реформи, що має свою специфічну мету, завдання, принципи і засоби, пронизує інші напрями суспільного розвитку, вступає у діалектичний взаємозв'язок, єдність і реалізується на основі комплексного підходу до виховання.

Проблеми економічної освіти майбутніх товарознавців виходять за межі локальних змін у навчальних планах, змісті окремих навчальних дисциплін, організаційно-методичних аспектах навчального процесу. Тут і кредитно-модульна, компетентнісна та особистісно розвивальна моделі навчання, що істотно відрізняються від традиційних підходів, і нові цінності освіти, коли на зміну звичному культу успішності, дисципліни приходить орієнтація на особистість, а також полікультурність, наукоємність,

інформаційна насиченість педагогічних систем, нові форми оцінювання результатів освіти [5, с.6].

Вищі навчальні заклади звертаються до інноваційних педагогічних технологій професійно-економічної підготовки як до інструментарію двох протилежних аспектів – соціалізації та індивідуалізації особистості майбутнього фахівця-товарознавця.

Професійно-економічна підготовка майбутнього товарознавця є імперативом найголовнішої (формування узагальненої моделі сучасного фахівця), і подальшої соціалізації (набуття специфічно рольових знань). Саме такий розгляд проблеми потребує пошуків і впровадження сучасних педагогічних технологій. Водночас наголосимо, що педагогічна система ВНЗ виконує завдання становлення товарознавця як особистості і як суб'єкта професійної діяльності. У процесі навчання майбутній товарознавець, засвоюючи безліч спеціальних, загальнокультурних знань, у тому числі й економічних, повинен оволодівати досвідом конструювання власної педагогічної позиції, адекватної їй технології, досвідом орієнтування у просторі нових педагогічних ідей, гуманітарною свідомістю й економічною культурою.

Теоретичні засади професійно-економічної підготовки майбутніх учителів з урахуванням їхніх потенційних можливостей щодо засвоєння педагогічних і економічних знань поряд з іншими завданнями розглядали С.А. Абдоков, М.В. Кузьмін, І.Ф.Прокопенко, І.А. Сасова, Г.М. Терещенко; гуманістичного підходу в освіті і запровадження особистісно-зорієнтованих концепцій освітньої діяльності обґрунтовували І. Д. Бех, Є. В. Бондаревська, С. В. Кульневич, А.Маслоу, І. С. Якіманська, педагогічну інноватику висвітлювали А. І. Прігожин, В. О. Сластьонін, М. В. Кларін та ін.

Інновації в педагогіці пов'язані зі загальними процесами у суспільстві, глобалізацій ними та інтеграційними процесами. Інноваційна діяльність в Україні передбачена Законом України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», Державною національною програмою прогнозування науково-технологічного та інноваційного розвитку. Інновації в освіті є закономірним явищем, динамічним за характером і розвивальним за результатами, запровадження дозволяє вирішити суперечності між традиційною системою і потребами в якісно новій освіті. Сутнісною ознакою інновації є її здатність впливати на загальний рівень професійної діяльності майбутнього педагога, розширювати інноваційне поле освітнього середовища, у навчальному закладі регіоні. Як системне утворення інновація характеризується інтегральними якостями: інноваційний процес, інноваційна діяльність, інноваційний потенціал інноваційне середовище та ін.

Аналіз численних робіт вітчизняних дослідників, присвячених питанням економічної освіти (В.Я.Бобров, Л.О.Каніщенко, Г.А.Штейн, Г.Я.Дутка, В.В.Захар'єв, Є.А.Іванченко, М.В.Вачевський, О.С.Падалка та ін.) показав, що така професійна підготовка на сьогодні потребує використання інноваційно-зорієнтованого підходу особливо гостро. Запровадження інноваційної економіки в Україні висуває нові вимоги до кадрів професійної

освіти, відповідно має бути модернізованою і система професійної підготовки майбутніх товарознавців.

Найчастіше інновація тлумачиться як переклад англійського слова «innovation», - «введення новацій», «нововведення». У російській мові використовується також термін «новшество», який не має прямого аналогу в українській мові (інколи українські дослідники перекладають його як слово «новина», що однак є не дуже вдалим, оскільки в українській мові «новина» відповідає російському слову «новость»).

В. О. Сластьонін вважає, що нововведення – комплексний, цілеспрямований процес запровадження нового [6, с.18].

Ю. О. Карпова розуміє інновацію як «...прогресивний результат творчої діяльності, який дістає широке застосування і призводить до значних змін в життєдіяльності людини, суспільства, природи [4, с.21].

Українська дослідниця І. М. Дичківська надає своє визначення поняття інновація: «Інновація (лат. innovatio – оновлення, зміна) - нововведення, зміна, оновлення; новий підхід, створення якісно нового, використання відомого в інших цілях» [2, с.21], тобто допускається можливість вдосконалення вже відомого.

Виділимо ключові аспекти, з якими згодні більшість згаданих вчених, а також спробуємо інтегрувати окремі положення:

- *інновація* – це запроваджене нове в певній системі, введення новацій або нововведення;
- не все нове можна вважати інноваційним, а лише те, що має прогресивний початок, розвиває, вдосконалює систему, тобто сприяє ефективнішій реалізації функцій системи в певних умовах чи появи принципово нових можливостей відповідно до актуальних суспільних запитів;
- вдосконалення може відбуватись як за рахунок привнесення у систему нових зв'язків та елементів, так і на основі оптимізації наявної структури;
- інновації – форма керованого розвитку, вони не з'являються стихійно, а завжди реалізуються цілеспрямовано, мають певного суб'єкта реалізації;
- вони можуть ініціюватись зовнішньо, а можуть реалізовуватись в середині певної системи.

Виходячи з цих положень, можна надати цілісне визначення поняття «інновації», яке буде використовуватись як робоче у даному дослідженні. Під інновацією буде розглядатись таке цілеспрямоване нововведення у певній системі, що вдосконалює цю систему, призводить до її прогресивного розвитку.

Інноваційна освітня діяльність – це особливий вид діяльності, спрямований на розробку, розповсюдження та застосування освітніх інновацій, що здійснюються на всеукраїнському, регіональному рівнях та на рівні окремого навчального закладу [3, с. 216].

Таким чином, інноваційна діяльність буде розглядатись нами як окремий

вид діяльності, що характеризується як загальними родовими ознаками діяльності (названі вище цілеспрямованість, свідомість, продуктивність, вмотивованість та інші характеристики), так і специфічною видовою особливістю, що виражається в її предметі.

До *психологічних чинників* формування інноваційної діяльності можна віднести розвиток індивідуальних та колективних інноваційних властивостей, формування особистісної готовності до реалізації інноваційної діяльності. Для прояву своїх творчих здібностей людина має навчитись долати негативний вплив середовища через абстрагування від консервативних норм і правил, зосередження на конструктивному вирішенні виниклої проблеми, відмовитись від стереотипів і бар'єрів, стати відкритою до змін, навчитись вільно виказувати свої думки, імпровізувати, розвинути здатність до самоконтролю, адекватної самооцінки, позбавитись від зайвих страхів та набути впевненості у собі та своїх творчих починаннях. На рівні колективних суб'єктів інноваційної діяльності (студентів, викладачів, керівництва) мають бути розвинуті здібності до міжособистісної взаємодії, спільного розв'язання проблем, прийняття конструктивних рішень.

Педагогічними чинниками виступають необхідні умови прояву даних інноваційних властивостей, інноваційне навчальне середовище. Зовнішні умови мають сприяти формуванню і прояву вищезгаданих особистісних властивостей через створення невимушеної, творчої атмосфери, оптимізацію соціально-психологічних факторів, використання спеціальних форм і методів, що сприяють прояву творчої активності.

За таких умов сама професійна підготовка особистості стає інноваційно-зорієнтованою, оскільки до її завдань входить забезпечення підготовки особистості до інноваційної діяльності як в межах обраного фаху, так і в загальному контексті життєдіяльності.

Отже, для підготовки студентів до інноваційної діяльності в процесі навчання має бути забезпечено: розвиток інноваційних властивостей особистості і формування готовності студентів до реалізації інноваційної діяльності, створення сприятливого інноваційного середовища, насичення основної фахової діяльності інноваційним контекстом, тобто включення до навчальних цілей певного фаху цілей підготовки до інноваційної діяльності і відповідне використання інноваційних технологій навчання.

Отже, у сучасній вищій освіті існує багато проблем, що зумовлюють її недостатню ефективність та гальмують подальший розвиток. Сутність цих проблем розкривають суперечності: між наявною структурою освітньої підготовки в Україні та вимогами ринку праці; між потребами у розвитку вітчизняної вищої освіти, запровадженні сучасних моделей її функціонування та незбалансованістю державної політики в плані забезпечення освітньої діяльності; між заявленими перспективними шляхами модернізації освіти та змістом здійснених реформ; між характером здійснюваних реформ та реальним станом освітньої діяльності, прийнятими підходами у вітчизняній освіті; між достатньою теоретичною розробленістю перспективних освітніх підходів та незадовільним їх використанням у

реальному навчальному процесі ВНЗ.

Список використаних джерел

1. Бойчук П.М. Технологія професійної освіти [Текст] : монографія / Петро Бойчук, Андрій Нісімчук ; Ін-т пед. технологій (м. Луцьк). - Луцьк : Твердиня, 2013. - 480 с
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології : Навчальний посібник. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
3. Енциклопедія інновацій / За ред. Р.Дяківа. – Київ : Міжнародна економічна фундація, 2012. – 599 с.
4. Карпова Ю.А. Инновации, интеллект, образование : монографія / Ю.А.Карпова. – М. : Изд-во МГУА, 1998. – 305 с.
5. Освітні інноваційні технології у процесі викладання навчальних дисциплін [Текст] / заг. ред. О. А. Дубасенюк ; Житомирський держ. ун-т ім. Івана Франка. - Житомир : Видавництво ЖДУ, 2004. – 262 с.
6. Сластенин В.А. Педагогика : инновационная деятельность / В.А.Сластенин, Л. С. Подымова. – М. : ИИП «Издательство Магистр», 1997. – 224с.